STAN SANITARNY POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W 2024 ROKU

POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W CZĘSTOCHOWIE

SPIS TREŚCI

WSTĘP

Rozdział 1
Ocena stanu epidemiologicznego w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.... 5

Rozdział 2
Ocena stanu sanitarnego obiektów żywnościowo-żywieniowych..... 11

Rozdział 3
Ocena stanu sanitarnego obiektów użytku publicznego..... 14

Rozdział 4
Ocena stanu sanitarnego obiektów nauczania i wychowania 17

Rozdział 5
Ocena stanu sanitarnego zakładów pracy 19

Rozdział 6
Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny 21

Rozdział 7
Działalność oświatowo-zdrowotna..... 23

STAN SANITARNY POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W 2024 ROKU

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie

Zgodnie z kompetencjami i zadaniami określonymi w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także w innych aktach prawnych, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej kontynuowały działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego ludności, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny radiacyjnej, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i materiałów, wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Zgodnie z art. 12 a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r., poz. 416), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Częstochowie przedstawia ocenę stanu sanitarnego powiatu częstochowskiego za rok 2024, sporządzoną na podstawie wyników kontroli w ramach sprawowanego bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego oraz działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i zawodowych, a także prowadzonej działalności oświatowo-zdrowotnej.

Liczba mieszkańców na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Częstochowie w 2024 roku wynosiła ogółem 336 063, z czego 131 333 to mieszkańcy powiatu częstochowskiego (wg danych z GUS na dzień 30 czerwca 2024 roku).

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie funkcjonują dwa Oddziały merytoryczne: Oddział Nadzoru Sanitarnego i Oddział Laboratoryjny.

Oddział Nadzoru Sanitarnego sprawuje nadzór nad warunkami:

- higieny środowiska,
- higieny pracy, nadzoru nad chemikaliami w zakładach pracy oraz produktami kosmetycznymi,
- higieny procesów nauczania i wychowania,
- higieny wypoczynku i rekreacji,
- warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i materiałów, wyrobów do kontaktu z żywnością,
- warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

Oddział Laboratoryjny wspomaga działalność kontrolną Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Częstochowie, poprzez badania próbek:

- żywności,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu ż żywnością,
- sanitarnych z obszaru produkcji żywności,
- produktów kosmetycznych,
- wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- wody ciepłej użytkowej,
- wody na pływalniach,
- wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli,
- materiału biologicznego między innymi w kierunku obecności pałeczek z rodzaju *Salmonella* i *Shigella,*
- biologicznych wskaźników kontroli procesu sterylizacji.

Badania wykonywane są przez doświadczony i kompetentny personel, w oparciu o aktualne wydania polskich i międzynarodowych norm oraz własne procedury badawcze zgodnie z wdrożonym Systemem Zarządzania Jakością opisanym w normie PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 "Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących" oraz dobrą praktyką laboratoryjną.

Potwierdzeniem kompetencji oraz spełnienia wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 jest uzyskany w 2004 roku Certyfikat Polskiego Centrum Akredytacji nr AB 521.

Państwowy Powiatowy

Inspektor Sanitarny w Częstochowie

Dariusz Nowicki

Dariusz Nowicki

Rozdział 1

Ocena stanu epidemiologicznego w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi

Ocenę sytuacji epidemiologicznej powiatu częstochowskiego w zakresie występowania chorób zakaźnych sporządzono na podstawie formularzy zgłoszeń zachorowań na poszczególne jednostki chorobowe przekazanych przez lekarzy z podmiotów leczniczych, danych zawartych w przeprowadzonych wywiadach epidemiologicznych oraz dochodzeń epidemiologicznych i sprawozdań sporządzanych w zakresie statystyki publicznej. Rejestracja zgłoszonych zachorowań odbywała się w oparciu o aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych opracowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Polski Zakład Higieny na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

Przedstawione poniżej dane epidemiologiczne dotyczą występowania wybranych jednostek chorobowych na terenie powiatu częstochowskiego w 2023 i 2024 roku.

Tabela 1.1. Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w latach 2023-2024.

L.p.	Jednostka chorobowa	2023		2024		Trend
		liczba	hospitalizacja	liczba	hospitalizacja	
1.	Salmonellozy - zatrucia pokarmowe	26	22	31	14	↑
2.	Salmonellozy - zakażenia pozajelitowe	0	0	0	0	-
3.	Czerwonka bakteryjna	0	0	0	0	-
4.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe (ogółem), w tym dzieci do lat 2	20 2	16 2	18 0	17 0	↓
5.	Wirusowe zakażenia jelitowe (ogółem), w tym dzieci do lat 2	54 15	41 11	46 16	37 13	↓
6.	Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu (ogółem), w tym dzieci do lat 2	44 14	10 4	61 14	2 1	↑
7.	Krztusiec	1	0	102	9	↑
8.	Szkarlatyna	47	0	109	0	↑
9.	Zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu (ogółem), w tym wywołane przez: - Haemophilus influenzae - inne bakteryjne - wirusowe - inne i nieokreślone	2 1 1 0 0	2 1 1 0 0	3 0 0 2 1	3 0 0 2 1	↑
10.	Inwazyjna choroba meningokokowa (ogółem), w tym: - zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu - posocznica	1 1 0	1 1 0	0 0 0	0 0 0	↓

	- inna określona i nie określona	0	0	0	0	
11.	Borelioza (choroba z Lyme)	89	7	79	3	↓
12.	Pokąsanie przez zwierzęta, w tym ilość osób zaszczepionych p/wściekliźnie	43 25	0 0	43 22	1 1	=
13.	Ospa wietrzna	448	2	858	0	↑
14.	Różyczka	0	0	2	0	↑
15.	Odra	2	2	0	0	↓
16.	WZW (ogółem), w tym: WZW typu A WZW typu B WZW typu C	18 2 10 6	5 2 1 2	16 1 10 5	2 1 0 1	↓
17.	Świnka	2	0	2	1	=
18.	Tężec	0	0	0	0	-
19.	Gruźlica	14	14	24	24	↑
20.	Grypa A/H1N1 (ogółem), w tym dzieci 0-14 lat	0 0	0 0	0 0	0 0	-
21.	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)	875	80	996	26	↑

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że w 2024 roku zaobserwowano wzrost zachorowań na krztusiec, szkarlatynę oraz gruźlicę.
W roku sprawozdawczym odnotowano 12 zgonów na choroby zakaźne. Największy udział w ogólnej liczbie miały zgony, których przyczyną była gruźlica płuc.

W ramach nadzoru sanitarnego przeprowadzano wywiady epidemiologiczne z osobami chorymi na choroby zakaźne, które zostały zgłoszone do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie. W 2024 roku przeprowadzono 1 414 wywiadów epidemiologicznych, natomiast w 2023 roku było to 1 077 wywiadów epidemiologicznych.

1.1. Szczegółowa sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych i zakażeń

Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)

W roku 2024 odnotowano 996 zachorowań na COVID-19, w tym 26 przypadków hospitalizacji oraz 3 zgony. W związku ze zgłoszeniami przeprowadzono 992 wywiady epidemiologiczne. Na poniższym wykresie (Wykres 1.1.) przedstawiono liczbę zachorowań na COVID-19 w 2024 roku w rozbiciu na poszczególne okresy dwutygodniowe.

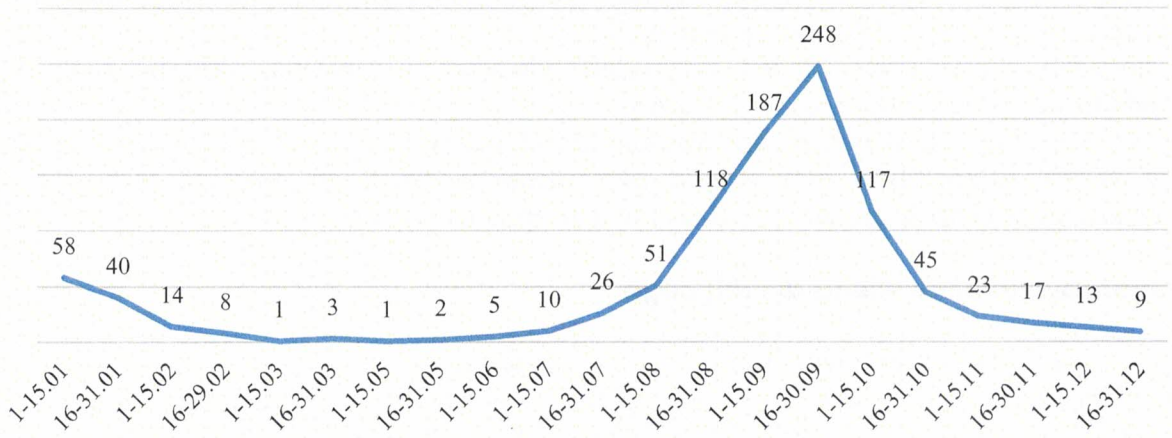

Wykres 1.1. Liczba przypadków COVID-19 w 2024 roku w rozbiciu na poszczególne okresy dwutygodniowe

Gruźlica

W 2024 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie odnotowała 24 zachorowania na gruźlicę (Wykres 1.2.), z czego najczęściej występującą postacią kliniczną była gruźlica płuc i dotyczyła głównie mężczyzn. Odnotowano 5 zgonów.

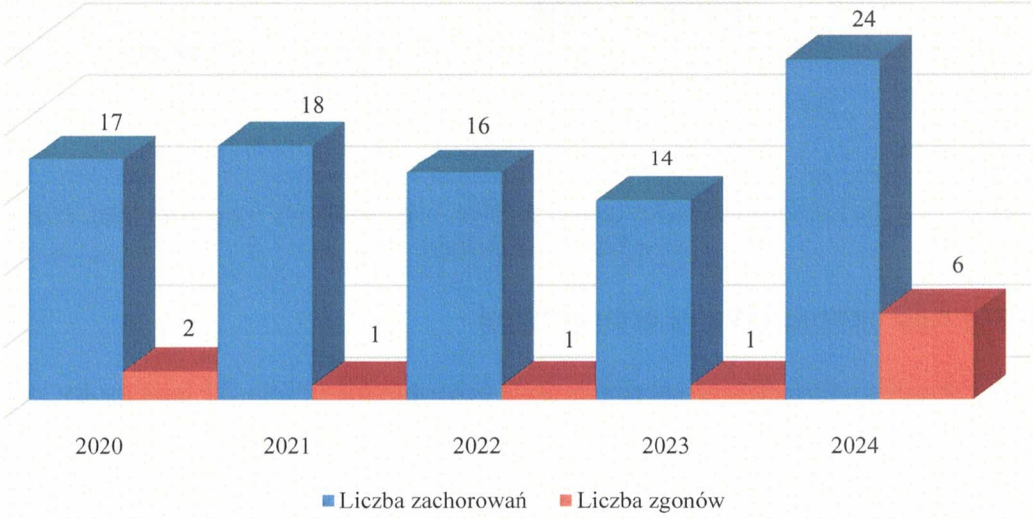

Wykres 1.2. Liczba zachorowań i zgonów na gruźlicę w latach 2020-2024

Choroby układu pokarmowego

W 2024 roku do chorób przenoszonych drogą pokarmową należały między innymi: salmonellozy, Clostridioides difficile, wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy, adenowirusy i norowirusy.

Wśród przyczyn bakteryjnych zatruć i zakażeń pokarmowych najczęściej występowały zakażenia odzwierzęcymi pałeczkami jelitowymi Salmonella. Odnotowano wzrost liczby zachorowań na salmonellozy, dominującym serotypem była Salmonella Enteritidis, stanowiąca 87 % wszystkich zachorowań.

Drugim najczęściej występującym zakażeniem pokarmowym było bakteryjne zakażenie jelitowe wywołane przez Clostridioides difficile.

Ponadto zarejestrowano jeden przypadek wirusowego zapalenia wątroby typu A. Nie odnotowano zachorowań na dur brzuszny.

W roku sprawozdawczym zaobserwowano spadek liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez wirusy u dorosłych oraz wzrost zachorowań u dzieci do drugiego roku życia. Zdecydowana większość zakażonych dzieci była hospitalizowana (81 %).

Choroby zakaźne wieku dziecięcego

Do chorób zakaźnych wieku dziecięcego zalicza się m. in. zapalenie przyusznic (świnkę), ospę wietrzną, krztusiec, odrę, różyczkę i płonicę. Na poniższym wykresie (Wykres 1.3.) przedstawiono liczbę zachorowań w latach 2023-2024.

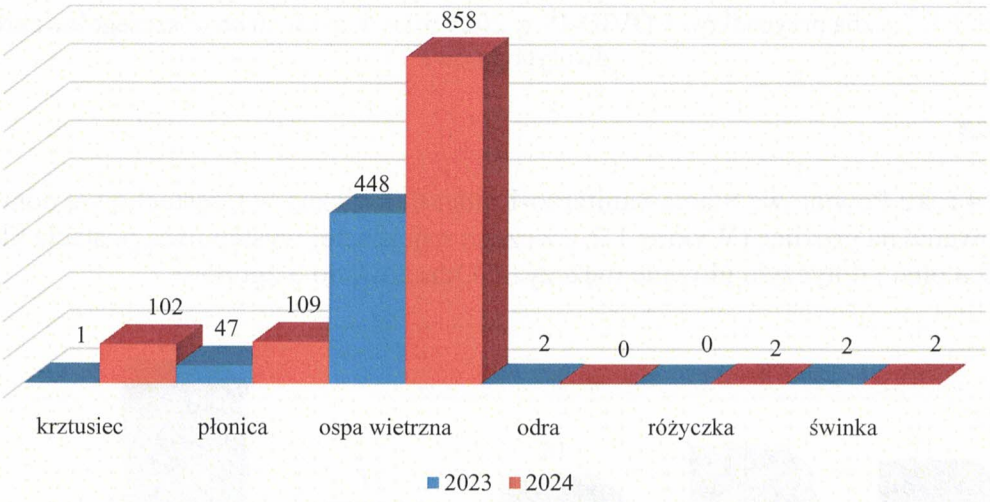

Wykres 1.3. Liczba zachorowań na krztusiec, płonicę, ospę wietrzną, odrę, różyczkę, świnkę w latach 2023-2024

1.2. Nadzór nad szczepieniami ochronnymi

W 2024 roku obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi objęto 22 024 osoby w wieku od 0 do 19 roku życia (Wykres 1.4.).

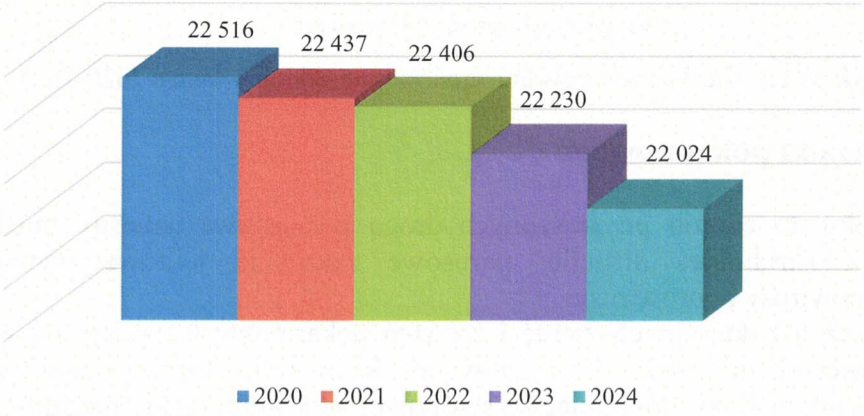

Wykres 1.4. Populacja 0-19 roku życia objęta Programem Szczepień Ochronnych (PSO) w latach 2020-2024

W analizowanym okresie zaobserwowano wzrost liczby szczepień na choroby zakaźne. Największy odsetek zaszczepionych dzieci (97,4 %) odnotowano przeciwko WZW typu B. Tendencję spadkową zaobserwowano w przypadku szczepień przeciwko odrze, śwince i różyczce, co przedstawiono na Wykresie 1.5.

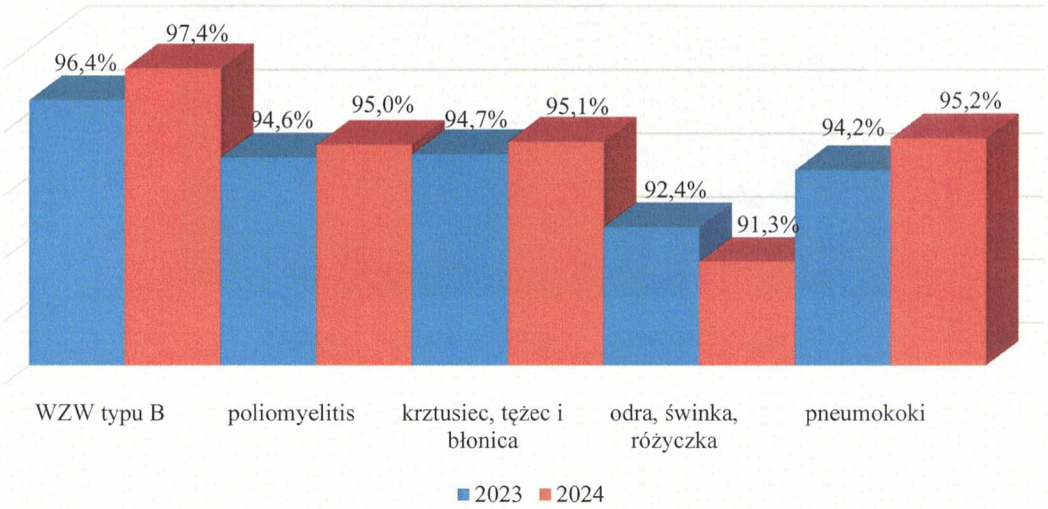

Wykres 1.5. Stan zaszczepienia dzieci w 3 roku życia na wybrane choroby zakaźne w latach 2023-2024

Placówki wykonujące szczepienia ochronne zgłosiły 9 przypadków niepożądanych odczynów poszczepiennych (Wykres 1.6.).

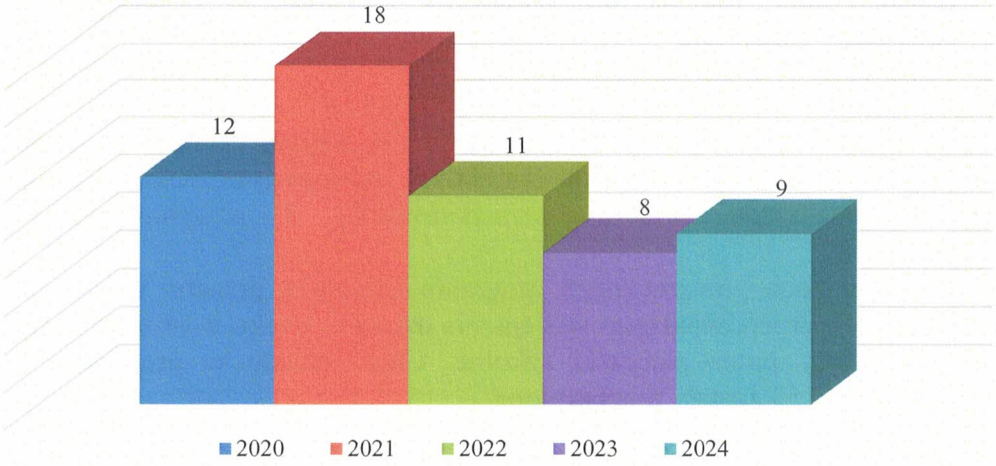

Wykres 1.6. Liczba przypadków zgłoszonych podejrzeń niepożądanych odczynów poszczepiennych w latach 2020-2024

W 2024 roku liczba dzieci, których rodzice uchylali się od obowiązku szczepień ochronnych wyniosła 299 i zwiększyła się o 17 % w stosunku do 2023 roku (255 osób), co przedstawiono na Wykresie 1.7.

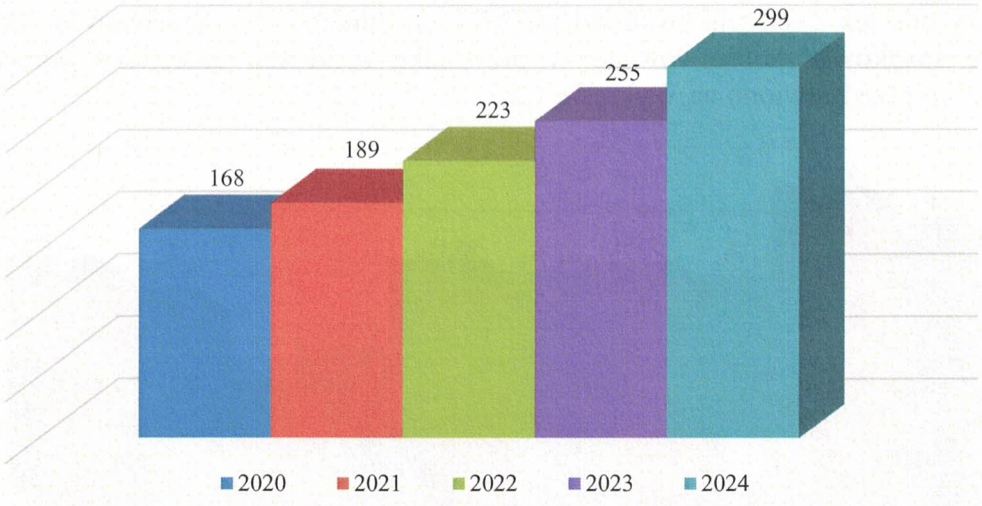

Wykres 1.7. Liczba osób uchylających się od szczepień w latach 2020-2024

W celu egzekwowania wykonania szczepień przez osoby nieszczepione podejmowano następujące działania:

- prowadzono rozmowy z osobami nierealizującymi obowiązku w zakresie szczepień na temat korzyści wynikających ze szczepień ochronnych,
- wysyłano pisma informacyjne o potrzebie, skuteczności, bezpieczeństwie i obowiązku szczepień ochronnych,
- wysyłano upomnienia zawierające wezwania do wykonywania obowiązku szczepień,
- przekazywano wnioski do Wojewody Śląskiego o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień,
- wystawiano tytuły wykonawcze.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 79 kontroli punktów szczepień. Obiekty te spełniały wymagania gabinetów o charakterze zabiegowym, warunki zachowania zasad łańcucha chłodniczego podczas transportowania i przechowywania preparatów szczepionkowych.

Ponadto w ramach powszechnego programu szczepień przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV), przeprowadzono szczepienia dzieci w wieku 9-14 roku życia. Szczepienia organizowane były przez placówki szkolne. Chęć udziału w programie zadeklarowało 181 osób, z czego 153 zostały zaszczepione.

1.3. Nadzór nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą w zakresie wystąpienia ognisk zakażeń szpitalnych

W 2024 r. do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie zostały zgłoszone 4 ogniska zakażeń szpitalnych. Dwa ogniska wywołane przez czynnik biologiczny Klebsiella pneumoniae MBL, w którym zachorowało łącznie 17 osób oraz 2 ogniska wywołane przez Acinetobacter baumannii MDR, w którym zachorowało 27 osób.
Ponadto w zakresie systemu kontroli zakażeń szpitalnych nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą przeprowadzono 3 kontrole sanitarne w szpitalach, które nie wykazały nieprawidłowości.

Rozdział 2

Ocena stanu sanitarnego obiektów żywnościowo-żywieniowych

W 2024 roku w ewidencji znajdowały się 932 obiekty żywności, żywienia i materiałów, wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Nadzorem sanitarnym objęto również część żywieniową w placówkach szkolno-przedszkolnych, medycznych, opiekuńczych, publicznych, zakładach pracy i na stacjach paliw oraz część żywnościową w zakresie sprzedaży suplementów diety w aptekach.

Tabela 2.1. Rodzaj i liczba nadzorowanych obiektów żywnościowo-żywieniowych w latach 2023-2024.

L.p.	Rodzaj obiektów	Liczba obiektów	
		2023	2024
1.	Zakłady produkcji żywności	149	156
2.	Zakłady obrotu żywnością	583	563
3.	Zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego	183	183
4.	Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego	12	16
5.	Obiekty produkcji/obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	19	14
6.	Obiekty żywnościowo-żywieniowe ogółem	946	932

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli 2.1. zaobserwowano spadek ogólnej liczby nadzorowanych obiektów, tj. o 14 w porównaniu do roku ubiegłego.

W 2024 roku skontrolowano 64 % obiektów, przeprowadzając 847 kontroli sanitarnych, wydano 40 decyzji administracyjnych oraz nałożono 58 mandatów karnych na kwotę 12 600 złotych (w 2023 roku nałożono 66 mandatów na kwotę 13 200 złotych).

Najczęściej stwierdzane uchybienia to:

- nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny i higieniczny pomieszczeń oraz wyposażenia,
- brak aktualnego sprawozdania z badania wody,
- brak opracowanego harmonogramu badań właścicielskich oraz brak badania wyrobu gotowego,
- wprowadzanie do obrotu artykułów niewłaściwej jakości, w tym przeterminowanych,
- brak segregacji asortymentowej przechowywanych środków spożywczych,
- obecność szkodników w zakładach produkcyjnych,
- brak aktualnej dokumentacji zdrowotnej personelu do celów sanitarno-epidemiologicznych,
- brak realizacji procedur i instrukcji z zakresu GHP/GMP oraz systemu HACCP.

Do badań laboratoryjnych pobrano 182 próbki, z czego 167 żywności, 15 wymazów sanitarnych. Zakwestionowaniu uległy 32 próbki, z powodu:

- zanieczyszczeń mikrobiologicznych - 30 próbek,
- zanieczyszczeń chemicznych - 1 próbka,
- zanieczyszczeń biologicznych - 1 próbka.

Tabela 2.2. Działania kontrolne i represyjne w obiektach żywnościowo-żywieniowych w latach 2023-2024.

Rok	Liczba kontroli i rekontroli	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza	Działalność represyjna					Próby	
			Wydano decyzji administracyjnych represyjnych	Zakazu wprowadzania do obrotu	Unieruchomienia	Mandaty	Kwota [złotych]	Pobrane	Zdyskwalifikowane
2023 Ogółem	782	446	136	3	0	66	13.200	131	4
2024 Ogółem	847	413	40	5	0	58	12.600	182	32
Zakłady produkcji żywności	109	66	11	0	0	5	1.150	67	16
Zakłady obrotu żywnością	442	190	18	1	0	33	7.250	76	1
Zakłady żywienia zbiorowego otwartego	163	69	10	4	0	13	2.750	31	15
Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego	129	84	1	0	0	7	1.450	8	0
Obiekty produkcji/ obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	4	4	0	0	0	0	0	0	0

W 2024 roku odnotowano jedno zbiorowe zatrucie pokarmowe w placówce przedszkolnej, w której posiłki dostarczane były przez firmę cateringową. W wyniku przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego, kontroli sanitarnych, poboru próbek oraz uzyskanych wyników badań sekwencjonowania szczepów Salmonella Enteritidis skierowano do prokuratury zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W związku ze złożonymi interwencjami przeprowadzono 51 kontroli sanitarnych, z czego w 14 przypadkach potwierdzono ich zasadność. Zgłoszenia dotyczyły między innymi: niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego obiektów żywnościowo-żywieniowych, wprowadzania do obrotu handlowego środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, niewłaściwej jakości środków spożywczych, braku zachowania higieny produkcji, zanieczyszczeń biologicznych i fizycznych w środkach spożywczych, a także obecności szkodników w zakładach.

2.1. Sezon turystyczno-pielgrzymkowy

W roku sprawozdawczym kontrole akcyjne stanowiły stały element planu pracy. W sezonie turystyczno-pielgrzymkowym dokonano oceny bezpieczeństwa żywienia w zakładach małej gastronomii oraz żywienia zbiorowego typu zamkniętego. Przeprowadzono 43 kontrole, podczas których w 4 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-higieniczne, w związku z czym nałożono 2 mandaty karne na kwotę 400 złotych oraz 2 decyzje nakazujące

poprawę stanu technicznego. W ramach akcji pobrano do badań laboratoryjnych 35 próbek żywności, z których 15 (lody z automatu) zakwestionowano z uwagi na obecność bakterii Enterobacteriaceae, co skutkowało wydaniem 3 decyzji zakazu wprowadzania do obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości. Kontrole sprawdzające oraz powtórne badania wykazały poprawę stanu sanitarno-higienicznego.

2.2. System RASFF

W ramach funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach - RASFF, podejmowano działania w wyniku otrzymywanych powiadomień alarmowych lub informacyjnych. Łącznie przeprowadzono 97 kontroli sanitarnych. Postępowania w tych przypadkach prowadzone były zgodnie z obowiązującą procedurą RASFF, mającą na celu sprawdzenie występowania w obrocie kwestionowanego produktu. W przypadku stwierdzenia takiego produktu następuje jego wycofanie z obrotu, a pozostałe zakwestionowane produkty są zwracane do dostawcy lub poddawane utylizacji. Kontrole wykazały, że w każdym przypadku procedura związana z wycofaniem produktów objętych powiadomieniem została rozpoczęta i przeprowadzona przez odpowiednich przedsiębiorców we własnym zakresie.
Na podstawie otrzymanych kwestionowanych wyników badań wystosowano jedno powiadomienie informacyjne w systemie RASFF dotyczące środka spożywczego o niewłaściwej jakości zdrowotnej.

2.3. Ocena sposobu żywienia w placówkach żywienia zbiorowego zamkniętego

W ramach nadzoru przeprowadzono oceny teoretyczne jadłospisów dekadowych w 2 placówkach żywienia, obejmujących szpital oraz szkołę podstawową.
W placówce oświatowej wartość energetyczna i procentowy rozdział energii pochodzącej z makroskładników mieściły się w zalecanej normie, natomiast stwierdzono niewielkie odchylenia zawartości witaminy C, wapnia i żelaza. W związku z tym, dyrekcja placówki została pisemnie poinformowana o konieczności wprowadzenia stosownych zmian. W bloku żywieniowym szpitala jadłospisy zostały ocenione jako poprawne. Wartość energetyczna i procentowy rozdział energii pochodzącej z makroskładników mieściły się w zalecanej normie. Żywienie pacjentów w szpitalach w roku 2024 uległo poprawie w stosunku do lat ubiegłych, na co miał wpływ program „dobry posiłek". W ramach programu pacjenci otrzymywali dodatkowo do posiłków głównych jogurty, musy, serki oraz owoce.
W czasie czynności kontrolnych w 92 blokach żywieniowych w placówkach oświaty dokonano oceny zestawień posiłków wchodzących w skład jadłospisu dekadowego, pod kątem przestrzegania przepisów prawa żywnościowego. Analiza zestawień posiłków potwierdziła uwzględnienia zapisów rozporządzenia w zakresie sposobu żywienia dzieci i młodzieży.

Rozdział 3

Ocena stanu sanitarnego obiektów użytku publicznego

W 2024 roku w ewidencji znajdowały się 693 obiekty: użyteczności publicznej, podmiotów leczniczych oraz urządzeń infrastruktury wodociągowej. Skontrolowano 74 % obiektów, przeprowadzając 514 kontroli sanitarnych.
W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 33 decyzje administracyjne (w 2023 roku - 23 decyzje). Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń.

W roku sprawozdawczym wpłynęło 6 interwencji, z czego rozpatrzono 2. Pozostałe interwencje z uwagi, iż dotyczyły spraw pozostających poza kompetencjami organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w całości lub w części zostały przekazane do rozpatrzenia innym organom lub urzędom właściwym rzeczowo i terenowo.
W wyniku przeprowadzonych kontroli 2 interwencje uznano za zasadne. Interwencje dotyczyły nieprawidłowego stanu technicznego oraz sanitarnego w obiekcie noclegowym oraz uciążliwości zapachowych w okolicach składowiska odpadów.

3.1. Urządzenia do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody do spożycia przez ludzi

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego byli zaopatrywani w wodę do spożycia wyłącznie z ujęć podziemnych. Woda dla 99 % ludności dostarczana była z 57 wodociągów publicznych. W obiektach wodociągowych w ramach prowadzonego bieżącego nadzoru przeprowadzono 57 kontroli sanitarnych oraz 172 kontrole związane z poborem próbek wody. Do badań laboratoryjnych pobrano 393 próbki wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 401 próbek w zakresie parametrów fizykochemicznych. W zbadanych próbkach wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sporadycznie stwierdzano przekroczenia parametrów mikrobiologicznych: bakterie z grupy coli, enterokoki, ogólna liczba mikroorganizmów oraz parametrów fizyko-chemicznych, co przedstawiono w tabeli 3.1.

Tabela 3.1. Stwierdzone przekroczenia w badanych próbkach wody pobranej z sieci wodociągowej.

GMINA	NAZWA WODOCIĄGU	PRZEKROCZONE PARAMETRY (ilość przekroczeń w próbkach)	
		Mikrobiologiczne	Fizykochemiczne
Janów	Janów	bakterie grupy coli (1)	
	Apolonka		mętność (1) żelazo (1)
	Hucisko		mętność (1)
	Ponik	bakterie grupy coli (1)	
Rędziny	Rędziny Osiedle	bakterie grupy coli (1)	azotany (1)
Kłomnice	Garnek	ogólna liczba mikroorganizmów (1)	żelazo (1)
Starcza	Starcza	bakterie grupy coli (2)	

Kruszyna	Kruszyna		azotany (2)
Dąbrowa Zielona	Borowce	bakterie grupy coli (2) ogólna liczba mikroorganizmów (3) enterokoki (1)	
Koniecpol	Aleksandrów	bakterie grupy coli (1)	
Przyrów	Przyrów	enterokoki (3) bakterie grupy coli (3) ogólna liczba mikroorganizmów (2) enterokoki (1)	
	PKP Julianka	bakterie grupy coli (1)	
Blachownia	Blachownia		azotany (1)
Olsztyn	Mirów PKP		mętność (1)
Konopiska	Rększowice		mangan (1)
	Kopalnia		mętność (1)

Zanieczyszczenia mikrobiologiczne w ww. wodociągach, w większości przypadków były zdarzeniami pojedynczymi, z wyjątkiem jednego wodociągu, w którym zanieczyszczenie mikrobiologiczne wody utrzymywało się przez 7 dni. Właściciel wodociągu podejmował w tym czasie stosowne działania, mające na celu zapewnienie wody w sieci zdatnej do spożycia.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawowany był również poprzez weryfikację wewnętrznych kontroli jakości wody realizowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowe oraz przez podmioty dostarczające lub wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć w ramach działalności gospodarczej. Badania wykonywane były zgodnie z zatwierdzonymi harmonogramami, a sprawozdania na bieżąco przesyłane do Stacji Sanitarnej, celem uzyskania orzeczenia oraz oceny okresowej o jakości wody.

Z uzyskanych wyników sprawozdań wydano okresowe oceny przydatności wody do spożycia dla wszystkich nadzorowanych wodociągów.

3.2 Nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w latach ubiegłych, prowadzono nadzór nad jakością wody ciepłej w zakresie bakterii z grupy Legionella sp. w wewnętrznej instalacji wodociągowej. Pod tym względem skontrolowano jeden podmiot lecznictwa zamkniętego oraz 2 budynki zamieszkania zbiorowego. Łącznie do badań pobrano 15 próbek, z czego tylko w jednej stwierdzono przekroczenie badanego parametru. Zarządca obiektu podjął niezwłocznie stosowne działania, co w rezultacie doprowadziło do likwidacji zagrożenia. Potwierdzeniem było uzyskanie pozytywnych wyników z przeprowadzonych badań wody.

3.3. Ocena jakości wody na pływalni

Pod nadzorem sanitarnym były 2 pływalnie (kryta przy hotelu oraz basen sezonowy), które zostały skontrolowane pod względem ich stanu sanitarno-technicznego oraz jakości wody w nieckach i natryskach. W zakresie nadzoru nad jakością wody do badań laboratoryjnych pobrano 22 próbki wody (w tym 20 z niecek oraz 2 z natrysków). Zarządcy pływalni wykonywali również badania wody w ramach kontroli wewnętrznej, zgodnie z wcześniej zatwierdzonymi harmonogramami poboru próbek do badań laboratoryjnych. Na podstawie otrzymanych sprawozdań z badań, dla wszystkich obiektów zostały wydane roczne oceny jakości wody przeznaczonej do kąpieli.

3.4. Ocena jakości wody w kąpielisku

W sezonie letnim 2024 w miesiącach lipcu i sierpniu, na zbiorniku wodnym w Koniecpolu było uruchomione kąpielisko, na terenie którego przeprowadzono dwie kontrole w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz pobrano próbkę wody do badań laboratoryjnych. Uzyskany wynik był zgodny z normatywem, co dało podstawę do uruchomienia kąpieliska w wyznaczonym terminie. Zgodnie z wytycznymi, w trakcie sezonu zarządca obiektu w ramach kontroli wewnętrznej prowadził codzienny nadzór wizualny kąpieliska oraz wykonał 4 badania wody. Wszystkie badania potwierdziły dobrą jakość wody, na podstawie których wydawano bieżące oceny o jakości wody.

3.5. Obiekty użyteczności publicznej

W 2024 roku sprawowano bieżący nadzór nad stanem sanitarno-porządkowym i technicznym w obiektach użyteczności publicznej (hotele, obiekty noclegowe, dom pomocy społecznej, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, apteki, obiekty sportowe i widowiskowo-kulturalne, stacje paliw, placówki zapewniające całodobową opiekę, zakłady pogrzebowe, targowiska, strefy przystankowe, parkingi, piaskownice z placami zabaw, cmentarze, przystanki kolejowe i autobusowe, itp.). Skontrolowano 56 % ww. obiektów przeprowadzając 297 kontroli sanitarnych. W większości skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej stwierdzono dobry stan sanitarny, higieniczny i techniczny. W jednym przypadku, w związku ze stwierdzonym nieprawidłowym stanem technicznym została wydana decyzja terminowa.

3.6. Nadzór nad postępowaniem ze zwłokami i szczątkami ludzkimi

Na wnioski od osób prywatnych w 2024 roku wydano 25 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji zwłok/szczątków ludzkich na cmentarzach.

Ponadto wydano 17 opinii w zakresie sprowadzenia zwłok z zagranicy.

3.7. Nadzór nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 135 kontroli sanitarnych (w 2023 roku - 116) w obiektach prowadzących działalność leczniczą. W 3 obiektach wykazano nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego, w związku z tym wydano 3 decyzje administracyjne. Natomiast nie stwierdzono uchybień w zakresie stanu sanitarnego oraz przestrzegania procedur higienicznych.

Rozdział 4

Ocena obiektów nauczania i wychowania

W 2024 roku w ewidencji znajdowały się 142 placówki nauczania i wychowania sklasyfikowane jako: żłobki i kluby dziecięce, przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe, placówki z pobytem całodobowym oraz placówki wychowania pozaszkolnego. Skontrolowano 98 % obiektów objętych ewidencją, przeprowadzając 204 kontrole sanitarne. Wydano 4 decyzje represyjne (w 2023 roku - 7 decyzji).
Do stwierdzonych nieprawidłowości należały:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny ścian i sufitu pomieszczenia placówki,
- brak dostępu do bieżącej ciepłej wody w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach.

W 2024 roku wpłynęły 4 interwencje, z czego jedną uznano za zasadną. Interwencje dotyczyły nieprawidłowego stanu sanitarno-higienicznego i/lub technicznego pomieszczeń placówki oraz wystąpienia wszawicy w placówce.

4.1. Warunki do utrzymania higieny osobistej

Skontrolowane obiekty miały zapewniony dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody w sanitariatach dla uczniów oraz środków higieny osobistej. W pomieszczeniach tych zachowano standardy dostępności do urządzeń sanitarnych dla dzieci i młodzieży. Kontrole sanitarne wykazały również, że pomieszczenia sanitarno-higieniczne utrzymane były w należytym stanie technicznym.

4.2. Higiena procesu nauczania

Podczas kontroli placówek oświatowych w ramach oceny warunków higieny procesów nauczania i wychowania dokonano sprawdzenia 612 rozkładów zajęć lekcyjnych w 69 szkołach. Ponadto oceniono dostosowanie mebli do warunków antropometrycznych dzieci w 64 oddziałach na 872 stanowiskach pracy ucznia. Podobnie, jak w 2023 roku, nie stwierdzono nieprawidłowości w powyższych zakresach.

W ramach akcji przeprowadzono ważenie tornistrów szkolnych w 5 oddziałach szkoły podstawowej, badaniem objęto 57 dzieci. Pomiary wykazały, że zbyt ciężkie tornistry nosiło 5 uczniów. Wszystkie skontrolowane szkoły zapewniły miejsca na podręczniki i przybory szkolne.

4.3. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W ramach nadzoru nad placówkami szkolnymi ocenie poddano pomieszczenia, w których prowadzone były zajęcia wychowania fizycznego wraz z zapleczem higieniczno-sanitarnym (szatnie, natryski, toalety ogólnodostępne) oraz sprzęt sportowy.

Skontrolowano 69 placówek, z czego w jednym obiekcie stwierdzono, brak pomieszczeń do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, w związku z czym lekcje odbywały się poza obiektem szkolnym. W pozostałych placówkach stwierdzono prawidłowe warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

4.4. Warunki sanitarne zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży

Do elektronicznej bazy wypoczynku prowadzonej przez MEN organizatorzy zgłosili 64 turnusy. Kontrolami objęto 36 obiektów (5 - wypoczynku zimowego, 31 - wypoczynku letniego), w których wypoczywało 1 692 uczestników. Nie odnotowano interwencji oraz zatruć pokarmowych wśród dzieci i młodzieży. W przypadku 2 turnusów stwierdzono niewłaściwe warunki higieniczno-sanitarne w pomieszczeniach bloków żywieniowych. Organizatorzy zgodnie z zaleceniami usunęli uchybienia w wyznaczonym terminie, co potwierdziły przeprowadzone kontrole sanitarne.

Rozdział 5

Ocena stanu sanitarnego zakładów pracy

W 2024 roku pod nadzorem sanitarnym znajdowały się 484 zakłady pracy. Skontrolowano 43 % obiektów, przeprowadzając 210 kontroli sanitarnych. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 68 decyzji administracyjnych (w 2023 roku - 75 decyzji).

W skontrolowanych obiektach najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- braku aktualnych badań lekarskich,
- wprowadzania do obrotu handlowego produktów biobójczych bez stosownego zezwolenia,
- braku rejestru czynników szkodliwych,
- uchybień w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin,
- braku lub nieprawidłowej oceny ryzyka zawodowego,
- przekroczeń NDS i NDN,
- złego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń,
- braku aktualnych pomiarów czynników szkodliwych,
- braku prowadzonych rejestrów czynników o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- braku stosownych dokumentów umożliwiających produkcję i wprowadzanie do obrotu produktów kosmetycznych.

W 2024 wpłynęło 7 interwencji, z czego 3 uznano za zasadne. Interwencje dotyczyły m.in. wprowadzania do obrotu produktów biobójczych bez stosownego zezwolenia, sprzedaży internetowej produktów kosmetycznych oraz niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych w zakładach pracy.

5.1. Nadzór nad produkcją, wprowadzaniem i stosowaniem produktów kosmetycznych

W 2024 roku działały 2 zakłady produkujące produkty kosmetyczne oraz jeden zakład zajmujący się ich konfekcjonowaniem.

W ramach bieżącego nadzoru przeprowadzono 11 kontroli, podczas których w 3 obiektach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie znakowania produktów kosmetycznych. Powyższe, skutkowało wydaniem 2 decyzji nakazujących oraz jednej decyzji o nałożeniu kary pieniężnej w wysokości 2 000 złotych.

Ponadto pobrano do badań laboratoryjnych 17 próbek produktów kosmetycznych. Żadna nie została zakwestionowana.

5.2. Ocena warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest

W ramach realizacji rządowego „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032" kontynuowano nadzór nad przestrzeganiem przepisów zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas prac przy usuwaniu bądź zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest. W roku 2024 objęto nadzorem 3 miejsca związane z pracami rozbiórkowymi i usuwaniem azbestu. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Ponadto ustalono, że przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest zatrudnionych było 12 osób posiadających stosowne uprawnienia.

5.3. Choroby zawodowe

W 2024 roku wpłynęło 5 zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej. Przeprowadzone postępowania administracyjne zakończyły się wydaniem 3 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej oraz jednej decyzji o braku podstaw do jej stwierdzenia, co przedstawiono na Wykresie 5.1.

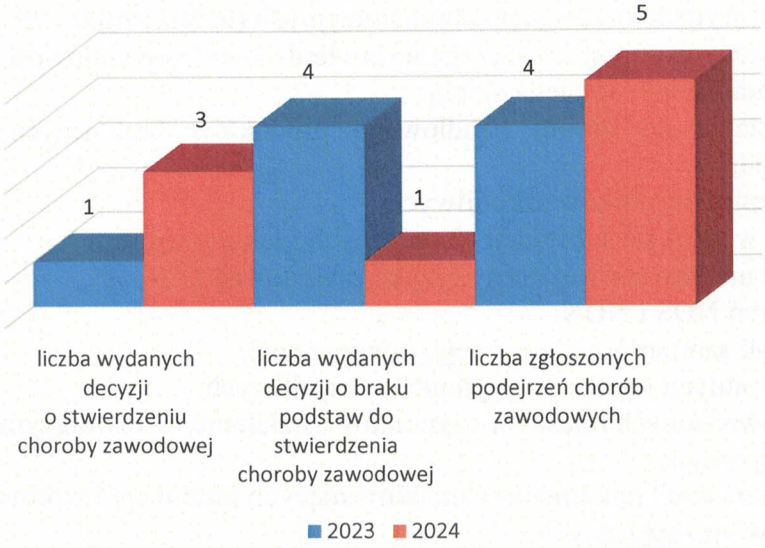

Wykres 5.1. Liczba zgłoszeń i wydanych decyzji administracyjnych dotyczących chorób zawodowych w latach 2023-2024

Zgodnie z wykazem chorób zawodowych decyzje stwierdzające choroby zawodowe dotyczyły:

- przewlekłej choroby obwodowego układu nerwowego wywołanej sposobem wykonywania pracy (jeden przypadek),
- choroby skóry pod postacią alergicznego kontaktowego zapalenie skóry (jeden przypadek),
- choroby zakaźnej lub pasożytniczej albo jej następstw – borelioza (jeden przypadek).

Rozdział 6

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Dokonując różnorodnych uzgodnień w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, wprowadzano zastrzeżenia i nakazy stosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i projektowych ograniczających negatywne oddziaływania przedsięwzięć na zdrowie ludzi i środowisko. W sprawach trudnych tematycznie przeprowadzano konsultacje z pracownikami Wydziału Administracji Architektoniczno-Budowlanej Starostwa Częstochowskiego oraz Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Częstochowie. W celu spełnienia wymagań higieniczno-sanitarnych w obiektach budowlanych projektantom i inwestorom udzielano porad związanych z procesami budowlanymi.

W 2024 roku w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydano 138 opinii i uzgodnień (w roku 2023 - 124).

Tabela 6.1. Uzgodnienia i opinie sanitarne wydane w latach 2023 - 2024.

Rodzaj uzgodnienia lub opinii	2023	2024
Uzgodnienie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu	2	13
Opinie o potrzebie przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i zakresie raportu	27	25
Opinie o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	1	4
Uzgodnienia projektów budowlanych oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów	46	21
Opinie o projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	19	41
Uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego w trybie art. 56 ustawy - Prawo budowlane	26	17
Wyrażenie zgody na użytkowanie obiektu w formie opinii sanitarnej	3	17

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli 6.1. zaobserwowano znaczny wzrost liczby złożonych wniosków dotyczących uzgodnień warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, co było podyktowane zmianą przepisów prawa.

Liczba opinii o projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynikała wprost z podejmowanych przez Rady Gmin uchwał w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub uchwalenia planów ogólnych.

W roku sprawozdawczym pozytywnie zaopiniowano między innymi:

- Projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części terenów Gminy Lelów. Celem planu było przeznaczenie do zabudowy nowych terenów, które zostały wyznaczone w studium, dopuszczenie rozbudowy gospodarstw rolnych na terenach rolnych, zgodnie z ustaleniami studium, określenie zasad lokalizacji urządzeń do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, skorygowanie przeznaczeń terenów zainwestowanych

i przewidzianych w obecnie obowiązującym planie do zainwestowania zgodnie z ustaleniami studium.

- Projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach Rędziny i Konin, który wynikał z potrzeby poszerzenia terenów zainwestowanych i umożliwienia realizacji inwestycji związanych z pozyskiwaniem energii elektrycznej.
- Projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie Aleksandria Druga. Wprowadzone ustalenia wynikały głównie z troski o utrzymanie gruntów rolnych w dotychczasowym użytkowaniu, zgodnie z planowanymi kierunkami rozwoju, bez niekontrolowanego przekształcania w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy.

Ponadto przeprowadzono kontrole w zrealizowanych obiektach budowlanych, celem oceny zgodności ich realizacji z projektem budowlanym. Inwestycje przekazane do użytkowania w roku 2024 obejmowały obiekty użyteczności publicznej, w tym oświaty i wychowania, służby zdrowia, sklepy, salony fryzjerskie i gabinety kosmetyczne oraz obiekty związane z różnorodną działalnością gospodarczą. W bieżącym roku sprawozdawczym oddano do użytkowania zaplecze sportowe przy boisku Klubu Unia Rędziny.

W okresie sprawozdawczym uzgadniano również dokumentacje projektowe budowy, zmiany sposobu użytkowania, adaptacje, technologie, aranżacje dotyczące zakładów fryzjerskich i kosmetycznych, żłobków, sklepów ogólnospożywczych oraz obiektów małej gastronomii.

Rozdział 7

Działalność Oświatowo-Zdrowotna

W roku 2024 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie odgrywała kluczową rolę w koordynacji i nadzorze ogólnopolskich interwencji programowych i nieprogramowych związanych z profilaktyką zdrowotną oraz promocją zdrowia. Główne obszary działań skupiały się na edukacji zdrowotnej dotyczącej uzależnień od wyrobów tytoniowych, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak również na profilaktyce chorób zakaźnych. Dodatkowo prowadzono interwencje programowe na poziomie ogólnopolskim i wojewódzkim, skierowane na kształtowanie właściwych nawyków prozdrowotnych wśród dzieci i młodzieży. Zrealizowano 12 interwencji programowych obejmujących różnorodne obszary profilaktyki zdrowotnej oraz 8 interwencji nieprogramowych. Przeprowadzono 24 wizytacje w ramach monitoringu prawidłowej realizacji programów zdrowotnych.

7.1. Interwencje programowe

„Klub zdrowego przedszkolaka"

Głównym celem programu było ułatwienie dostępu do zdrowego żywienia poprzez dostosowanie jadłospisów do norm żywieniowych oraz promowanie aktywności fizycznej. Program został wzbogacony o tematykę dotyczącą wirusoochrony i szczepień ochronnych, a placówki przedszkolne otrzymały materiały edukacyjne dotyczące bezpiecznego korzystania ze słońca oraz profilaktyki chorób przenoszonych przez kleszcze.
W ramach programu zorganizowano Konkurs Piosenki o Zdrowiu, który odbył się w Miejskim Domu Kultury w Częstochowie, gromadząc 142 dzieci. To innowacyjne podejście do edukacji zdrowotnej, poprzez aktywne zaangażowanie dzieci w konkurs piosenki, stanowiło efektywną formę przekazu informacji na temat zdrowego stylu życia.

Zdj. 7.1. Uczestnicy Konkursu Piosenki o Zdrowiu.

„Skąd się biorą produkty ekologiczne"

Kontynuacja realizacji ekologicznego programu pod hasłem „Skąd się biorą produkty ekologiczne" przez placówki przedszkolne była istotnym krokiem w kierunku edukacji ekologicznej najmłodszych mieszkańców. Program ten miał na celu nie tylko zwiększenie świadomości, ale także budowanie właściwych nawyków żywieniowych w kontekście rolnictwa ekologicznego.

„Czyste powietrze wokół nas"

Celem programu było skoncentrowanie się na zwiększeniu wrażliwości dzieci na szkodliwość dymu papierosowego, podniesienie poziomu wiedzy na temat skutków palenia papierosów oraz rozwijanie umiejętności postawy asertywności wobec osób dorosłych narażających dzieci na dym tytoniowy. Program miał w swoim założeniu kształtowanie prozdrowotnych nawyków i postaw od najwcześniejszych lat życia i odgrywał istotną rolę w edukacji i ochronie zdrowia dzieci w obszarze palenia tytoniu.

Szkolny program profilaktyczny pod hasłem „Trzymaj Formę!"

Program miał za zadanie poszerzać wiedzę z zakresu zdrowego stylu życia, z naciskiem na zbilansowaną dietę i aktywność fizyczną. W ramach jego realizacji, w Zespole Szkół Gastronomicznych w Częstochowie zorganizowano konkurs kulinarny pod hasłem „Zdrowie na talerzu", który skierowany był do uczniów klas V-VIII, wzięło w nim udział 24 uczestników.

Zdj. 7.2. Uczestnicy Konkursu Kulinarnego „Zdrowie na talerzu"

Program edukacyjny „Wybierz życie - Pierwszy Krok"

Program miał na celu edukację dotyczącą zmniejszenia występowania raka szyjki macicy i obniżenia umieralności związanej z tą chorobą. Grupą docelową są uczniowie klas I szkół ponadpodstawowych oraz dzieci w wieku 9-14 lat, ich rodzice i opiekunowie. Według koordynatorów szkolnych, program powinien być kontynuowany rokrocznie. Uczniowie aktywnie uczestniczyli w dedykowanych zajęciach tematycznych, a przekazywane treści i materiały edukacyjne okazały się bardzo przydatne do zdobywania i pogłębiania wiedzy na temat tej choroby nowotworowej.

Profilaktyczny program przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych „ARS - czyli jak dbać o miłość"

W roku szkolnym 2023/2024 szkoły ponadpodstawowe przeprowadziły XII edycję profilaktycznego programu przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych, zatytułowanego „ARS - czyli jak dbać o miłość". Wśród pozytywnych elementów programu podkreślono udane przyjęcie filmu edukacyjnego pt. „Wieczne dziecko", który wywoływał ożywioną dyskusję wśród młodzieży na temat uzależnień oraz skutków używania środków psychoaktywnych.

Profilaktyka palenia tytoniu

W ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych przeprowadzono 1 327 kontroli dotyczących przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Kontrolą objęto różnorodne instytucje i przedsiębiorstwa, mające wpływ na zdrowie publiczne. Z analizy zgromadzonych danych wynika, iż w kontrolowanych obiektach przestrzegane były przepisy ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Profilaktyka zakażeń HBV I HCV pt. „Podstępne WZW"

„Podstępne WZW" to program profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV, mający na celu upowszechnienie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych. Program skupiał się na podnoszeniu poziomu wiedzy i promowaniu działań profilaktycznych, jako sposobu zapobiegania zakażeniom. Kształtowanie prawidłowych zachowań zdrowotnych stanowiło istotny element działań edukacyjnych w szkołach.

Profilaktyka chorób nowotworowych - program „Znamię! Znam je"

Program mający na celu upowszechnienie wiedzy o czerniaku, nowotworze złośliwym skóry oraz budowanie odpowiedzialnych zachowań i prozdrowotnych postaw wśród młodzieży. Działania były skierowane do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz ich opiekunów. Realizacja programu obejmowała różne obszary, takie jak lekcje biologii, wychowania fizycznego lub godziny wychowawcze.

Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia, czyli debata o dopalaczach"

Celem programu było przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się psychoaktywnych środków zastępczych wśród dzieci i młodzieży oraz zwiększanie ostrożności i zmniejszanie otwartości na kontakty z tymi produktami. Działania skierowane były do uczniów klasy VII i VIII szkół podstawowych. Program uwzględnił treści dotyczące zarówno nikotyny, jak i e-papierosów, podkreślając szkodliwość wszystkich wyrobów tytoniowych dla zdrowia młodzieży.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie"

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej został opracowany przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz objęty honorowym patronatem Ministra Zdrowia, Ministra Edukacji Narodowej oraz Rzecznika Praw Dziecka. Jego celem było zapobieganie lub opóźnianie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, a także ukazanie atrakcyjności życia wolnego od uzależnienia tytoniowego. Grupą docelową byli uczniowie klas IV szkół podstawowych.

Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS - Światowy Dzień HIV/AIDS

W ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS, w VIII Liceum Ogólnokształcącym Samorządowym im. gen. Józefa Sowińskiego w Częstochowie zorganizowana została XI Olimpiada Wiedzy HIV/AIDS. Wydarzenie to stanowiło cykliczny konkurs wiedzy organizowany przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Częstochowie przed Światowym Dniem HIV/AIDS.

Zdj.7.3 Laureaci Konkursu Wiedzy HIV/AIDS

W konkursie wzięło udział 37 uczniów z VII i VIII klas szkół podstawowych, którzy odpowiadali na 40 pytań zamkniętych dotyczących tematyki HIV/AIDS. Rozstrzygnięcie Olimpiady miało miejsce 29 listopada podczas uroczystych obchodów Światowego Dnia AIDS. Laureatów uhonorowano nagrodami, a wszystkim uczestnikom wręczono dyplomy. W obchodach Światowego Dnia AIDS wzięli udział nauczyciele, młodzież szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

7.2. Interwencje nieprogramowe

Akcja „Bezpieczne ferie 2024" i „Bezpieczne wakacje 2024", „Łap słońce z głową 2024"

W trakcie realizacji akcji wypoczynku letniego i zimowego szczególny nacisk położono na profilaktykę chorób zakaźnych.

Kampania społeczna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia", profilaktyka grypy

Głównym celem projektu było podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, zwiększenie świadomości korzyści wynikających ze szczepień ochronnych oraz wzrost liczby osób poddających się szczepieniom obowiązkowym i zalecanym.

Wojewódzka akcja informacyjno-edukacyjna „Nowe Narkotyki Nowe Zagrożenia"

Akcja, której założeniem było zapobieganie używania substancji psychoaktywnych, szczególnie nowych narkotyków, alkoholu, tytoniu oraz leków.

„Lekki tornister"

Interwencja miała na celu podniesienie poziomu wiedzy dzieci, rodziców i opiekunów na temat profilaktyki chorób układu ruchu.

Profilaktyka zatruć grzybami

Działania ukierunkowane były na upowszechnianie wiedzy o grzybach, w tym ich kategorii jadalnych, niejadalnych i trujących, a także przekazanie zasad bezpiecznego grzybobrania.

Europejski Tydzień Wiedzy o Antybiotykach

W ramach akcji przekazywano informacje o racjonalnym stosowaniu antybiotyków oraz edukowano społeczeństwo na temat skutków nadmiernego używania tych leków, w tym problemu antybiotykoodporności.

Akcja informacyjno-edukacyjna pt. „Wirusoochrona"

Akcja stanowiła inicjatywę mającą na celu poszerzanie wiedzy na temat profilaktyki chorób zakaźnych.

Kampania edukacyjna „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy"

Celem kampanii było propagowanie podstawowych zasad ochrony przed kleszczami i chorobami odkleszczowymi - boreliozy, kleszczowego zapalenia mózgu (KZM).